

EKONOMICKÁ BEZPEČNOST

T6 – Základní typy ekonomické bezpečnosti III (Finanční a bankovní bezpečnost)

Cíl

Cílem daného tématu je objasnit finanční bezpečnost v mikroekonomické a makroekonomické rovině a objasnit bankovní bezpečnost.

Finanční bezpečnost v mikroekonomické rovině je objasněna v základech finanční gramotnosti, v rovině makroekonomické v jednotlivých případech finanční nebezpečnosti.

Bankovní bezpečnost souvisí s půjčkami, úvěry, paděláním a ochrannými prvky bankovek a také upozorněním ČNB na rizika.

Úkoly pro samostatnou práci:

1. Pokuste se sestavit Váš rodinný rozpočet a zjistit, jak jste na tom s příjmy a výdaji.
2. Na které položce z Vašeho seznamu výdajů jste schopni ušetřit nejvíce?
3. Jaké finanční produkty jsou nabízeny na našeho trhu:
4. Co je to exekuce a jak se proti ni bránit?
5. Pokuste se uvést příklady nekalého finančního jednání z pozice finančních společností.
6. Pokuste se na stránkách ČNB najít ochranné prvky bankovek v ČR.

Zdroje

- HŘEBÍK, František a Bohuslav SEKERKA.
Vybrané aspekty ekonomické bezpečnosti.
Praha: Tigris, spol. s r.o., 2018. s. 229 – 241.
ISBN 978-80-7490-195-9.
- [www. cnb.cz](http://www.cnb.cz)

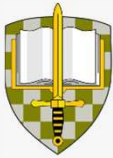
Obsah

Úvod

- 1 RODINNÉ FINANCE (Základy finanční gramotnosti)**
- 2 PŘÍPADY FINANČNÍ NEBEZPEČNOSTI**
- 3 BANKOVNÍ BEZPEČNOST**

Závěr

1 Rodinné finance

Základy finanční gramotnosti

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb.

Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen, je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.

Základy finanční gramotnosti

Naučit se hospodařit s penězi není vždy jednoduché.

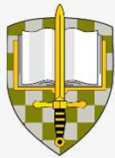
Peníze jsou součástí našeho života:

- Potřebujeme je k zabezpečení základních potřeb a nejen jich.

V dnešní době mají převážně virtuální podobu – výplatu dostáváme na účet, ze kterého platíme většinou bezhotovostně.

Mnoho lidí nemá reálnou představu o výši svého vydání peněz.

Debetní karta je platební karta **přímo spojená s bankovním účtem majitele**, která umožňuje provádět finanční operace.

Např. výběr peněz v hotovosti, bezhotovostní platby v maloobchodní síti nebo na internetu atd.), pokud je na účtu, ke kterému byla karta vydána, dostatek peněz. Výši uvolňovaných peněz z karty můžeme omezit výší limitu.

Debetní karty poskytují větší kontrolu v reálném čase, při nepovoleném kontokorentu (od banky) nelze vyčerpat více než je zůstatek na běžném účtu.

Kreditní karta je platební karta **spojená s revolvingovým úvěrem**, tedy úvěrem, který držitel karty může postupně splácet a zároveň dále čerpat.

Z pohledu držitele kreditní karta:

- usnadňuje placení,
- umožňuje se obejít bez hotovosti a eliminuje směnu valut, což je mimořádně výhodné při platbách v zahraničí.

Mohou s ní být spojeny i další služby a výhody.

Za možnost jejího využití držitel obvykle platí poplatky, a pokud nesplatí úvěr v bezúročném období, tak také úrok.

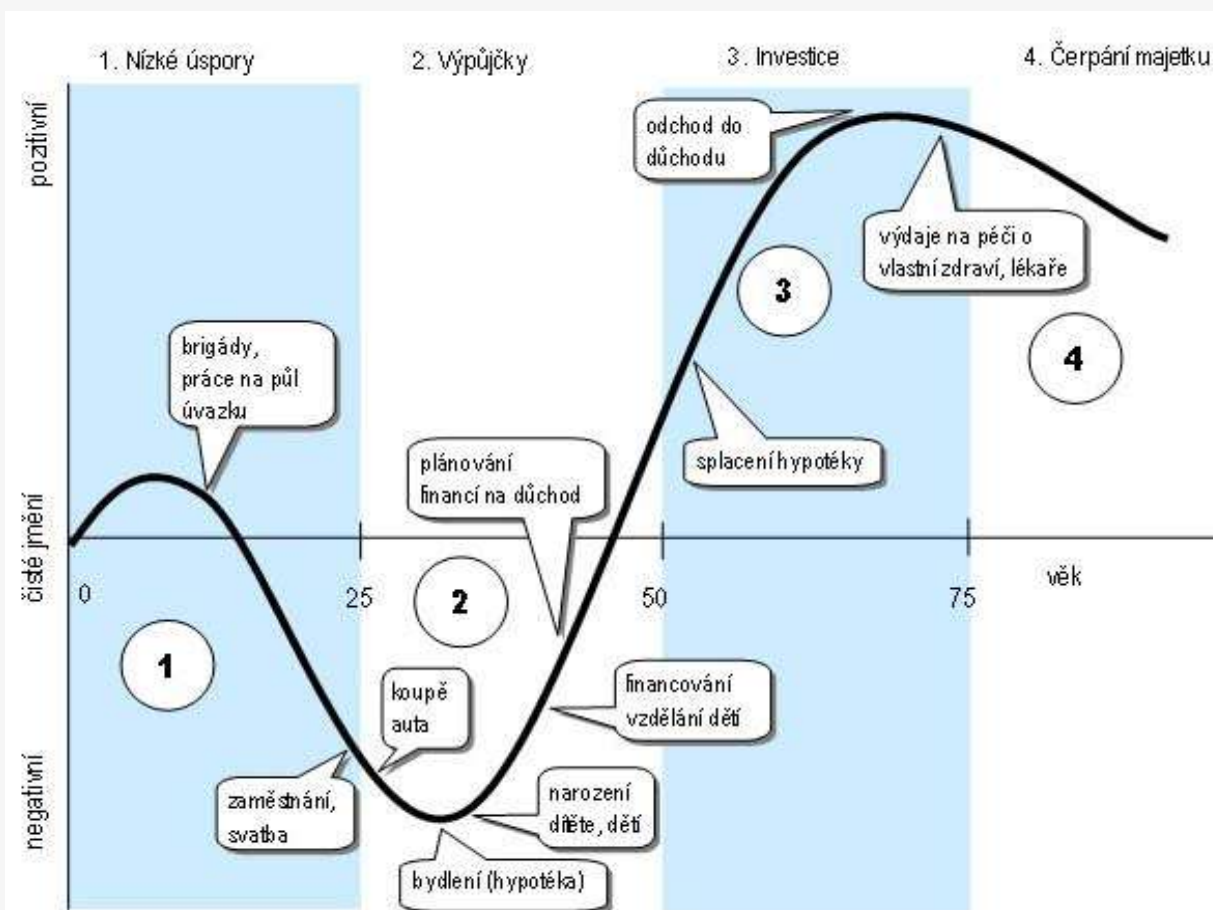
Rozdíly mezi debetní a kreditní kartou:

- **Debetní kartou se čerpají především vlastní peněžní prostředky**, zatímco kreditní kartou se čerpají vždy peníze banky, které je nutné v určitém časovém horizontu uhradit.
- Za přečerpání na běžném účtu při povoleném kontokorentu se platí obvykle více než při použití úvěru a kreditní karty.
- **Kreditní karty** mají vlastní úvěrový účet a peníze se bance splácí dle dohodnutých pravidel. Kreditní kartu lze provozovat i bez běžného účtu.
- Výběr z bankomatu kreditní kartou je výrazněji zpoplatněn než při použití debetní karty.

Etapy a fáze životního finančního cyklu

Možný vznik osobní (rodinné) finanční krize

Agresivní nabídka různých úvěrových produktů je velmi silně vychýlena ve prospěch jejich snadného získání, **méně viditelné se tak stávají náklady související s těmito úvěrovými produkty (RPSN) a důsledky nesplácení finančních závazků, které z nich vyplývají.**

RPSN je roční procentní sazba nákladů spojených s čerpáním dlužné částky. Je číslem, které má umožnit spotřebiteli lépe vyhodnotit výhodnost nebo nevýhodnost poskytovaného úvěru. RPSN udává procentuální podíl z dlužné částky, který musí spotřebitel zaplatit za období jednoho roku v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru.

Proč lidé dluží?

- **Přecenění své síly a schopnosti** – vše je možné
- **Ztratí zaměstnání;**
- **Rozvedou se**, (eventuálně: vezmou se);
- **Uspokojení;** (pozitivní – zájmová činnost, negativní - gemblerství, alkohol, drogy, apod.);
- **Splácejí jednu půjčku druhou;**
- **Dluhy z podnikání.**

Jak předejít dluhům?

- Nechtít mít všechno najednou.
- Odolat reklamním kampaním.
- Nenechat se zlákat snadným přístupem k penězům.
- Zorientovat se v peněžních produktech.
- Číst a pochopit smluvní podmínky smluv (o termínech plnění, úvěrech, úrocích, sankcích)
- Pečlivě spočítat příjmy a výdaje.
- Předem se poradit s finančním poradcem nebo osobním bankéřem či přáteli.
- Pojistit se proti neschopnosti úvěr splácet.

Nechtějte mít všechno!

Zásady:

- přizpůsobovat své výdaje příjmům;
- vytvářet a udržovat si finanční rezervu,
- příležitostné finanční přebytky spíše spořit nebo
- investovat než utrácet;
- neuváženě se nezadlužovat.

Základem obrany před předlužeností byl a zůstává zdravý rozum.

Je jen na vašem uvážení, zda všechny ty věci, které lze, tak jednoduše pořídit, opravdu ke svému životu potřebujete.

Zodpovědné zadlužování

Zásada: Není vhodné zadlužit se na věc, jejíž životnost je kratší než doba splácení.

Otázky:

- Potřebuji danou věc?
- Mám dostatek finančních prostředků na splátky?
- Mohu danou věc pořídit jiným způsobem?
- Na co je vhodné se zadlužit?
- Co mě může v průběhu splácení potkat?
- Jaký finanční produkt si zvolím?
- Podle čeho si vyberu věřitele?
- Jaké informace potřebují k zodpovědnému zadlužení a kde je najdu?
- Co ještě mám vědět před podpisem smlouvy?

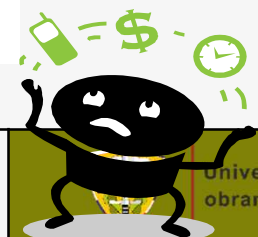
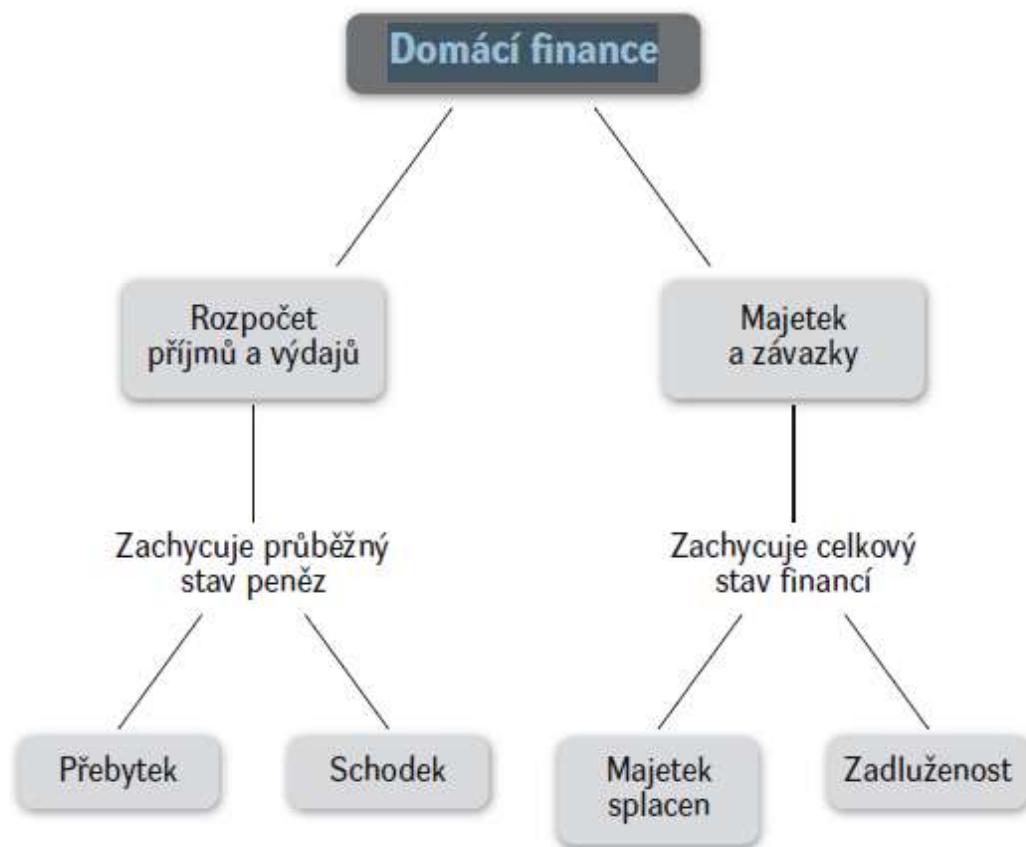

Jak nám pomůže dobře a reálně sestavený rodinný rozpočet?

- Získáme kontrolu nad vlastní finanční situací;
- Mnohdy najdeme zdroje pro rezervy a úspory;
- Zvládneme nečekané výdaje;
- Můžeme předejít vytváření zbytečných dluhů;
- Vytvoříme si správné návyky;
- Staneme se správci svých peněz.

Dle průzkumu MF si 62% lidí sestavuje rozpočet a plánuje výdaje 1 měsíc dopředu, z nich si 95 % alespoň někdy jeho dodržování kontroluje. Většinu účtenek si schovává 37 % lidí.

ABC sestavení rozpočtu

A – Příjmy domácnosti jsou všechny peníze, které **skutečně** přijdou do domácnosti za určité období. Příjmy dělíme na několik druhů - odkud do domácnosti přicházejí.

Mzda (plat) - vzniká na základě pracovně právního (služebního) vztahu na základě pracovní smlouvy, (smlouvy o služebním poměru), dohody o pracovní činnosti, dohody o provedení práce.

Dávky - peněžité sociální dávky - jsou vypláceny v rámci několika režimů:

- dávky vyplácené na základě pojištění (nemocenského, důchodového, státní politiky zaměstnanosti)
- dávky státní sociální podpory
- dávky sociální pomoci.

ABC sestavení rozpočtu

Příjmy z podnikání.

Příjmy z pronájmu - vznikají na základě pronajímání nemovitosti – dům, byt, pole.

Příjmy z kapitálového majetku - vznikají při vlastnění akcií, dluhopisů, podílových listů.

Celková suma příjmů v domácím rozpočtu vzniká součtem všech příjmů výdělečně činných členů rodiny, kteří přispívají na chod domácnosti.

Sečtete všechny čisté příjmy domácnosti.

ABC sestavení rozpočtu

B - Výdaje na domácnost jsou všechny peníze, které domácnost v určitém období vydá. Udělejte si podrobný pomocný seznam veškerých výdajů.

Bydlení – nájem, vodné-stočné, plyn, elektřina, topení, internet, telefon, daň z nemovitostí, údržba domácnosti,

Potraviny a podobné nákupy – nákupy jídla a nápojů, jídlo a nápoje v restauraci, jídlo pro domácí mazlíčky, drogerie, čistící prostředky do domácnosti.....

Doprava – jízdné za vlak/autobus, taxi, vlastní auto – benzin/nafta, údržba,....

Koníčky – kultura, zábava, sport, nákupy pro radost, hudba, knihy, výlety.....

Oblečení – pro všechny členy domácnosti.....

Děti – kroužky, školné, cestování dětí, péče o děti...

ABC sestavení rozpočtu

Nahodilé výdaje – dárky, dovolená, vybavení domácnosti, kurzy pro dospělé,...

Pojistky – pojištění: domácnosti, auta, osob,...

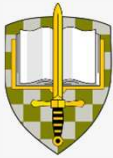
Splátky – splátky: hypotéky, spotřebitelských úvěrů, kreditní karty, leasingové splátky,...

Úspory – pravidelně odkládané částky na tvorbu rezerv, stavební spoření, důchodové připojištění, investice,...

Sečtěte všechny výdaje domácnosti.

Pro celkové sepsání výdajů si můžete sestavit jednoduchou tabulku, do které budete vyplňovat součty z pomocného seznamu.

ABC sestavení rozpočtu

C – porovnat rozdíl mezi příjmy (A) a výdaji (B).

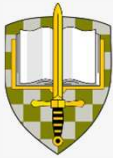
$$C = A - B$$

Domácnosti se do dluhových pastí dostávají často proto, že si půjčovaly s vidinou, že jejich příjmy (A) porostou.

ALE zvýšení příjmů se nedostavilo.

Proto by rodina měla plánovat vždy jen s takovými příjmy, které má jisté.

2 Případy finanční nebezpečnosti

Případy finanční nebezpečnosti

- Holandsko a tulipány
- South Sea Bubble v Anglii
- Mississippi Co. ve Francii
- Ponziho schéma
- Mavrodiho MMM
- Pyramidový systém
- Multi-Level Marketing (MLM)

Ponziho schéma

Ponziho schéma je systém založený na podvodném investování peněz s extrémně vysokými výnosy investorů, jejíž výnosy platí následní investoři. Výsledkem je, že výnosy nejsou generovány reálnou tržní aktivitou společnosti. Systém stojí na neustálém přílivu nových investorů a jejich peněžním přínosu. Z počátku vysoké zisky prvních investorů zaplatí investoři pozdější, kteří ovšem nové investory nenalákají a dochází k postupnému kolabování systému.

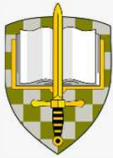

Charakteristické rysy Ponziho schématu:

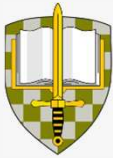
- enormně vysoké výnosy s žádným nebo velmi malým rizikem,
- konzistentní návratnost a neustálá rostoucí tendence investic,
- neregistrované investice na příslušných úřadech (dochází k nemožnosti vysledovat, jestli, a jak byly investice provedeny),
- tajné nebo příliš komplexní strategie (předchází tomu, aby investor porozuměl, nebo získal ucelenou informaci o svých penězích),
- časté problémy s technikou, které znemožňují vydat doklad k činnosti společnosti,
- problémy s výběrem úroků, nebo navádění k neustálému reinvestování v dlouhodobých fondech s mnohdy ještě větší návratností.

3 Bankovní bezpečnost

Upozornění ČNB na rizika:

Zařízení využívané pro obsluhu bankovního účtu by mělo být vybaveno:

- aktualizovaným operačním systémem (pravidelné aktualizace odstraňují bezpečnostní slabiny systému odhalené až při jeho využívání),
- aktualizovaným internetovým prohlížečem (k aktualizaci dochází zpravidla automaticky s aktualizací celého operačního systému),
- funkčním (trvale zapnutým) a aktualizovaným antivirovým programem (aktualizace je obvykle prováděna automaticky). Současně by měl uživatel pravidelně spouštět antivirovou kontrolu.

ČNB doporučuje v souvislosti se zařízením používaným k obsluze bankovního účtu:

- instalovat pouze programy z důvěryhodných zdrojů doporučených výrobcem Vašeho zařízení a věnovat přitom pozornost oprávněním požadovaným instalovanou aplikací (např. nepovolovat přístup aplikace k odesílaným zprávám, nepovolovat možnost odesílat zprávy bez Vašeho vědomí, apod.),
- nepoužívat k obsluze bankovního účtu mobilní zařízení, u nichž byly provedeny změny nastavení tzv. "jailbreak" a "root" (tyto změny mohou vést k narušení bezpečnosti daného zařízení např. snížením jeho odolnosti proti škodlivému software),
- mít Vaše zařízení pod trvalou kontrolou a využívat zámek obrazovky (předpokládá nastavení aktivace zámku po uplynutí určité doby),
- používat výlučně zařízení důvěryhodné a řádně zabezpečené (např. veřejně přístupný počítač s internetovým připojením přiměřenou úroveň bezpečnosti nezaručuje).

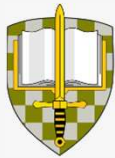

Kritickým momentem bezpečnosti elektronického bankovníctví je přihlášení a prokázání totožnosti klienta. V zájmu vyššího stupně ochrany finančních prostředků klientů doporučuje:

- kombinovat autentizaci (prokázání totožnosti) při přístupu k účtu přes internet s prostředky na internetové komunikaci nezávislými, jako je např. potvrzení transakce pomocí SMS,
- v případě využívání digitálního certifikátu mít tento certifikát bezpečně uložený, a to nejlépe na přenosném médiu mimo vlastní počítač (např. na čipové kartě),
- pro přihlašování do internetového nebo mobilního bankovníctví využívat důvěryhodnou síť (nezabezpečená síť nebo síť spravovaná neznámým poskytovatelem přiměřenou úroveň bezpečnosti nezaručuje).

Závěr

Děkuji za pozornost

